

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa Z. C.
przeciwko Spółdzielni „P.” w S.
o uchylenie uchwały Rady Nadzorczej oraz przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 lipca 2024 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 12 lipca 2023 r., sygn. akt III APa 9/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje adwokat A. K. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 12 lipca 2023 r. oddalił apelację powoda Z. C. od wyroku Sądu Okręgowego w Sosnowcu z dnia 29 listopada 2022 r., którym oddalono powództwo przeciwko pozwanej Spółdzielni Niewidomych „P.” w S. o uchylenie uchwały rady nadzorczej i przywrócenie do pracy oraz orzekł o kosztach procesu.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że pismem z dnia 28 grudnia 2021 r. pozwana w oparciu o uchwałę zarządu Spółdzielni nr [...] z dnia 22 października 2021 r. wypowiedziała powodowi warunki spółdzielczej umowy o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia przez zmniejszenie wymiaru czasu pracy i stawki osobistego zaszeregowania. Jako przyczynę wypowiedzenia wskazano utrzymujący się od kilku miesięcy brak obłożenia pracą w wydziale montażu związany ze spadkiem zamówień od klientów, co powoduje zmniejszenie miesięcznych planów produkcji. Pouczono powoda, że niezłożenie oświadczenia o odmowie przyjęcia nowych warunków zatrudnienia przed upływem połowy okresu wypowiedzenia, tj. do dnia 15 lutego 2022 r., będzie równoznaczne ze zgodą na zaproponowane zmiany w treści stosunku pracy. W razie odmowy przyjęcia nowych warunków umowa rozwiąże się z upływem okresu wypowiedzenia, tj. w dniu 31 marca 2022 r. Przy wręczaniu powodowi wypowiedzenia zmieniającego obecna była B. K. i M. S.. Powód nie podpisał pisma, które zostało mu odczytane, następnego dnia poprosił o jego kopię i nie pojawiał się już w pracy. Powód nie złożył pracodawcy oświadczenia o odmowie przyjęcia warunków pracy i płacy na piśmie ani ustnie. Współpracownikom powtarzał, że nie zgadza się z zaproponowanymi mu nowymi warunkami pracy i płacy. W rozmowie telefonicznej z kierownikiem, odbytej po dniu 15 marca 2022 r. powód podtrzymywał, że może przyjdzie do pracy z czego ostatecznie jednak zrezygnował.

W dniu 6 kwietnia 2022 r. związek zawodowy został poinformowany, że rada nadzorcza Spółdzielni podejmie uchwałę o wykluczeniu powoda ze Spółdzielni. Przychylono się do tego wniosku z uwagi na nieusprawiedliwioną od dnia 1 kwietnia 2022 r. nieobecność powoda w pracy. Z powodem nie było kontaktu od dnia 28 grudnia 2021 r., przebywał bowiem wówczas na zwolnieniach lekarskich i na urlopie wypoczynkowym. Dnia 15 kwietnia 2022 r. rada nadzorcza pozwanej Spółdzielni podjęła uchwałę nr [...] o wykluczeniu powoda ze Spółdzielni z uwagi ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych i członkowskich przez nieusprawiedliwioną nieobecność w pracy w dniach od 1 do 15 kwietnia 2022 r., o czym - na mocy § 16 ust. 3 statutu Spółdzielni - zawiadomiła powoda pismem z dnia 15 kwietnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że złożenie oświadczenia o odmowie przyjęcia zaproponowanych warunków w sposób dorozumiany, aby wywarło skutek w postaci rozwiązania stosunku pracy z upływem okresu wypowiedzenia, musiałoby zostać złożone przed upływem połowy okresu wypowiedzenia, czyli do dnia 15 lutego 2022 r., co w sprawie nie miało miejsca. Ponadto oświadczenie tej treści powód musiałby złożyć osobie reprezentującej pracodawcę w stosunkach pracy (art. 3¹ k.p.), a twierdzeń takich powód nie przedstawił nawet w apelacji. Przywołując art. 193 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 593), Sąd Apelacyjny uwypuklił, że wykluczenie członka ze spółdzielni może również nastąpić w razie ciężkiego naruszenia obowiązków członkowskich lub umyślnego działania na szkodę spółdzielni. Do wykluczenia członka spółdzielni na tej podstawie nie jest konieczne wystąpienie szkody na skutek jego działania, lecz wystarczy, aby szkoda taka mogła powstać, gdyby działania członka doprowadziły do zamierzonego rezultatu, a jego osiągnięcie było obiektywnie możliwe. Poza tym, zgodnie z § 13 pkt 1 ppkt 1a statutu pozwanej przyjęto, iż nieusprawiedliwione nieprzybycie do pracy stanowi przyczynę uzasadniającą wykluczenie członka. Powód miał świadomość konieczności przystąpienia do pracy (po zakończeniu okresu usprawiedliwionej nieobecności w pracy) od dnia 1 kwietnia 2022 r., co oznacza, że jego zachowanie było zawinione i należy przypisać mu winę umyślną.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł powód, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżając wyrok w całości oraz domagając się jego uchylenia i zmiany przez uznanie pozwu, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Skarżący wniósł również o rozpoznanie sprawy na rozprawie i o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych z uwzględnieniem najnowszego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego oraz postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: 1) art. 42 § 3 zdanie 1 k.p. w związku z art. 60 i art. 65 § 1 k.c., przez uznanie, że

zachowanie powoda uzewnętrzniające jego wolę było niejasne, podczas gdy prawidłowo przeprowadzona wykładnia art. 60 i art. 65 § 1 k.c. musi doprowadzić do wniosku, że nie godził się on na pracę na pół etatu i nie przyjął nowych warunków pracy i płacy przez odmowę podpisania wypowiedzenia zmieniającego, a także nie podpisał aneksu do umowy o pracę co oznacza, że jego oświadczenie woli było jasne i zrozumiałe i nie dało mu się przypisać wielu znaczeń; 2) art. 227 k.p.c. w związku z art. 42 § 1, 2, i 3, art. 45 § 1 oraz art. 30 § 4 k.p., przez pominięcie przeprowadzenia dowodu w zakresie przyczyn złożonego wypowiedzenia zmieniającego, bowiem pozwana wskazywała na zadawniony konflikt z pracodawcą i spadek zamówień, jednak tylko powód dostał wypowiedzenie zmieniające, a więc istnieje ryzyko, że pracodawca nie wskazał prawdziwej przyczyny wypowiedzenia, stąd była ona niezrozumiała i nieczytelna, a nadto zaproponowane powodowi warunki były niemożliwe do przyjęcia.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na jej oczywiste uzasadnienie, albowiem doszło do naruszenia dyrektyw interpretacyjnych dotyczących wykładni oświadczeń woli, co w pełni wpisuje się w zarzuty i podstawy kasacyjne, a tym samym czyni skargę zasadną. Zdaniem skarżącego doszło również do naruszenia przepisów postępowania przez pominięcie dowodów w zakresie przyczyn uzasadniających wypowiedzenie zmieniające, co spowodowało, że wypowiedzenie było niezrozumiałe i nieczytelne dla powoda, a także doszło do naruszenia zasady obiektywnych kryteriów doboru pracownika do rozwiązania stosunku pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o oddalenie skargi w całości, przeprowadzenie rozprawy, rozpoznanie sprawy pod nieobecność pozwanej i jej pełnomocnika oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej celem merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2022 r., II USK 549/21, LEX nr 3453130; z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), ale skarżący nie zdołał wykazać występowania tej przesłanki.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że jeżeli strona skarżąca powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinna zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2009 r., V CSK 263/09, LEX nr 1431073 czy z dnia 3 lipca 2008 r., IV CZ 43/08, LEX nr 794013). Wobec tego odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również

wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi, czego w przedmiotowym wniosku zdecydowanie zabrakło.

Skarżący musi też wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 10 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Należy przy tym podkreślić, iż nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587). O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Nie jest zatem dopuszczalne przenoszenie argumentacji służącej wykazaniu przyczyny kasacyjnej do uzasadnienia podstaw kasacyjnych ani odwoływanie się do tego uzasadnienia, podstawy skargi bowiem są badane dopiero

przy rozpoznawaniu skargi, po jej przyjęciu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2018 r., III CSK 337/17, LEX nr 2483656 czy z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632).

Wymienionych wyżej wymogów co do przesłanki oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna, ponieważ skarżący nie zdołał wykazać, aby naruszenie wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania „dyrektyw interpretacyjnych” dotyczących wykładni oświadczeń woli oraz przepisów postępowania miało walor naruszenia kwalifikowanego, widocznego na „*pierwszy rzut oka*”. Zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania twierdzenia sprowadzają się w istocie do skrótowego powielenia argumentacji zwartej w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych. Dotyczy to wszystkich przepisów, których naruszenie stanowi według skarżącego o oczywistej zasadności wniesionej skargi.

I tak w ramach rzekomego naruszenia art. 42 § 3 zd. 1 k.p. w związku z art. 60 i art. 65 § 1 k.c. należy przypomnieć, że odwołanie od wypowiedzenia warunków pracy i płacy oraz odmowa przyjęcia nowych warunków pracy i płacy są dwiema odrębnymi instytucjami prawnymi, powołanymi do realizacji odmiennych celów (M. Gersdorf, W. Ostaszewski [w:] M. Raczkowski, K. Rączka, A. Zwolińska, M. Gersdorf, W. Ostaszewski, *Kodeks pracy. Komentarz*, wyd. IV, Warszawa 2024, art. 42 k.p.). Z tym, że oświadczenia pracownika odmawiającego przyjęcia nowych warunków nie można domniemywać. Zatem brak oświadczenia ze strony pracownika (milczenie pracownika) prowadzi do wniosku, że przyjął on nowe warunki pracy lub płacy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2009 r., II PK 164/08, OSNP 2010 nr 19-20, poz. 227). Należy zwrócić uwagę, że oświadczenie pracownika o odmowie przyjęcia zaproponowanych mu nowych warunków pracy lub płacy, w rozumieniu art. 42 k.p., jest czynnością prawną wywołującą skutki materialnoprawne. Żaden z obowiązujących przepisów prawa nie stoi na przeszkodzie połączeniu takiego oświadczenia z czynnością procesową, jaką jest odwołanie pracownika od wypowiedzenia i dokonanie obu czynności w jednym piśmie. Oświadczenie takie wywoła skutek prawny przewidziany w art. 42 § 3 k.p. zdanie drugie, jeżeli dojdzie do pracodawcy przed upływem połowy okresu wypowiedzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 1984 r., I PRN 16/84,

OSNCP 1984 nr 9, poz. 167), co na gruncie przedmiotowej sprawy, jak wynika z ustaleń faktycznych, nie miało miejsca. Skarżący błędnie uznaje, że sam fakt, iż „oznajmił, że nie podpisze wypowiedzenia zmieniającego” i „że nie interesuje go praca na pół etatu” należy potraktować jako niewyrażenie zgody na zmianę warunków pracy i płacy. Skarżący celowo, w tym aspekcie, pomija istotne dla sprawy okoliczności, próbując podjąć polemikę z dokonaną w sprawie oceną dowodów zmierzającą do zakwestionowania ustalonego przez Sąd orzekający stanu faktycznego sprawy, co nie uzasadnia w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2013 r., III CSK 190/12, LEX nr 1324295). Tymczasem Sąd drugiej instancji ustalił, że, po pierwsze skarżący nie odmówił przyjęcia nowych warunków pracy i płacy w określonym terminie (tj. do dnia 15 marca 2022 r.), a po drugie nie uczynił tego względem osoby reprezentującej pracodawcę. Wobec tego informacja o tym, że skarżący „nie idzie do pracy, ale idzie do sądu” nie mogła być potraktowana (odczytana) przez pracodawcę jako odmowa (nieprzyjęcie) nowych warunków pracy i płacy. Tym bardziej, że - o czym już wskazano powyżej - odwołanie od wypowiedzenia warunków pracy i płacy stanowi odrębną instytucję prawną. Odwołując się od wypowiedzenia pracownik zmierza do utrzymania dotychczasowego stanu prawnego w zakresie umowy o pracę i w tym przedmiocie zmuszony jest zadeklarować się i podjąć przewidziane prawem środki w ciągu 21 dni od dnia doręczenia pisma wypowiadającego warunki pracy i płacy. Jeżeli pracownik skorzystał z tego środka odwoławczego, a organ powołany do rozpatrywania sporów ze stosunku pracy podzieli jego stanowisko, nie nastąpi żadna zmiana w treści umowy o pracę, która będzie kontynuowana między stronami na niezmienionych warunkach (wypowiedzenie warunków pracy i płacy będzie bezskuteczne) albo poprzednie warunki pracy i płacy zostaną przywrócone. Z tego względu Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 marca 1997 r., I PKN 41/97 (OSNAPiUS 1997 nr 24, poz. 493), uznał, że wniesienie odwołania od wypowiedzenia warunków pracy lub płacy nie jest równoznaczne z odmową przyjęcia przez pracownika zaproponowanych mu nowych warunków; oświadczenie pracownika w tej sprawie musi być skierowane do pracodawcy i powinno zostać złożone przed upływem połowy okresu wypowiedzenia (zob. też uchwałę Sądu

Najwyższego z dnia 5 maja 1978 r., I PZP 5/78, OSNCP 1978 z. 11, poz. 200 czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2004 r., I PK 478/03, LEX nr 3204419 i orzeczenia tam powołane).

Odnosząc się z kolei do podnoszonego przez skarżącego twierdzenia o niezrozumiałym i nieczytelnym wypowiedzeniu zmieniającym, co miało doprowadzić do naruszenia zasad obiektywnych kryteriów doboru pracownika do rozwiązania stosunku pracy, to kwestia ta nie była przedmiotem sporu na gruncie przedmiotowej sprawy, a zatem nie stanowiła przedmiotu jej rozstrzygnięcia, czyli oceny czy wypowiedzenie zmieniające było uzasadnione. Przedmiotem rozstrzygnięcia tej sprawy było to, czy doszło do naruszenia art. 193 § 1 Prawa spółdzielczego, gdyż nieusprawiedliwiona nieobecność w pracy skarżącego w dniach od 1 do 15 kwietnia 2022 r. uznana została za przejaw jego zawinonego i umyślnego zachowania, stanowiąc przyczynę uzasadniającą wykluczenie go członkostwa w Spółdzielni, w szczególności - biorąc pod uwagę § 13 pkt 1 ppkt 1a statutu pozwanej - czy skutecznie skarżący odmówił przyjęcia zaproponowanych mu warunków pracy i tym samym czy doszło do rozwiązania spółdzielczej umowy o pracę z dniem 31 marca 2022 r.

Wobec tego, że skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ms]